

Nofima

Hvorfor bor vi her? Fiskerihistorisk bakteppe.

Edgar Henriksen

Hvorfor bor folk i Hasvik?

- Eller, bedre i denne konteksten: Hvorfor bor det fortsatt folk i fiskerikommunen Hasvik når vi vet at:
 - Justert for folketall er antallet hovedyrkesfiskere redusert til 5 % for landet som helhet
 - Det tilsvarende tallet for Finnmark er i overkant av 8 %
 - Antall foredlingsbedrifter er sterkt redusert og produksjonen lagt om fra arbeidskrevende filet til konvensjonell og uforedlet?
- Det bor fortsatt folk fordi
 - Kommunen har fungerende fiskeindustribedrifter og lokal flåte
 - Vekst i turistnæringa
 - Litt oppdrett
 - En infrastruktur som fungerer - tross fergeproblemer
 - En godt utbygd kommune!
- Hvorfor blir det slik og hvilken betydning har fiskeripolitikken

Norsk fiskerinæring: suksess- eller problemhistorie?

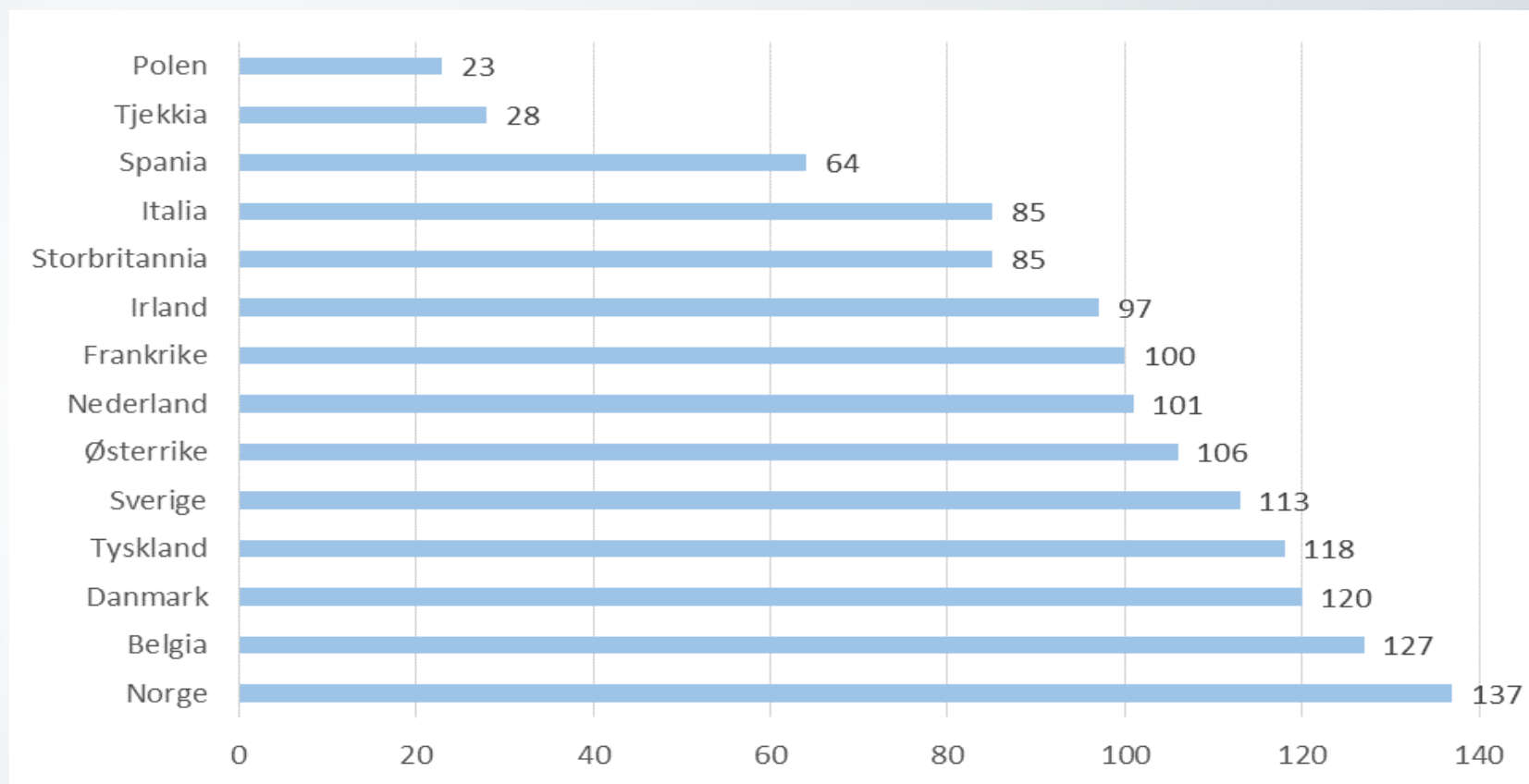
- Næringskunnskap – hva har skjedd, og hvorfor
- Eksportvekst og innovasjon
- Lønnsomhetsproblemer
- Store svingninger og komplekse reguleringer
- **Globale og nasjonale trender driver utviklingen**
- **Hvordan former politikken kystsamfunn?**
- <http://www.orkana.no>

Den norske (nordiske) modellen

- «Motoren» i norsk økonomi legger de tyngste premissene for fiskeri- og distriktspolitikken.
- Modellen etablert på 30-tallet og kalles gjerne trepartssamarbeidet
 - Ønsket vekst i privat og offentlig velstand bygges på produktivitetsvekst
 - Frontfagsmodellen sikrer internasjonal konkurransekraft
 - Åpen for innovasjoner og fri handel (med unntak for landbruk)
 - Lønnskompresjon, sterke tariffavtaler og lovgivning som sikrer rettigheter
 - Bedrifter og sektorer som ikke kan konkurrere på lønn, taper!
 - Skattefinansiert vel utbygd offentlig tilbud og sosialt sikkerhetsnett
 - Forutsetter mobilitet, også geografisk, der de mest produktive sektorene skal vinne i konkurransen om den viktigste faktoren: arbeidskraften.

Timelønnskostnader

Industrien i Norge i forhold til industrien hos handelspartnere i EU i felles valuta i 2015 (TBU)

Nasjonale trender

- Den korporative perioden – staten som aktiv aktør
 - Modernisering gjennom industrialisering
 - Filetindustrien med industrieide trålere
 - Subsidiar av fangst og foredling
 - Oljefinansiert motkonjunkturpolitikk
- Distriktspolitikken som reaksjon på sentralisering
 - Men sentraliseringen fortsatte ufortrødent
- Neo-liberal politikk (mindre politikk – mer marked)
 - Fjerning av frysekonsesjons loven i 1983
 - «Næringsministerens verktøykasse er tom»
 - Neo-liberal distriktpolitikk: Bedriftene i distriktene må være konkurransedyktige i arbeids- og produktmarkedet
 - Fra leveringsplikt til tilbudsplikt
 - I fiskerinæringa: Gamle ordninger i ny drakt

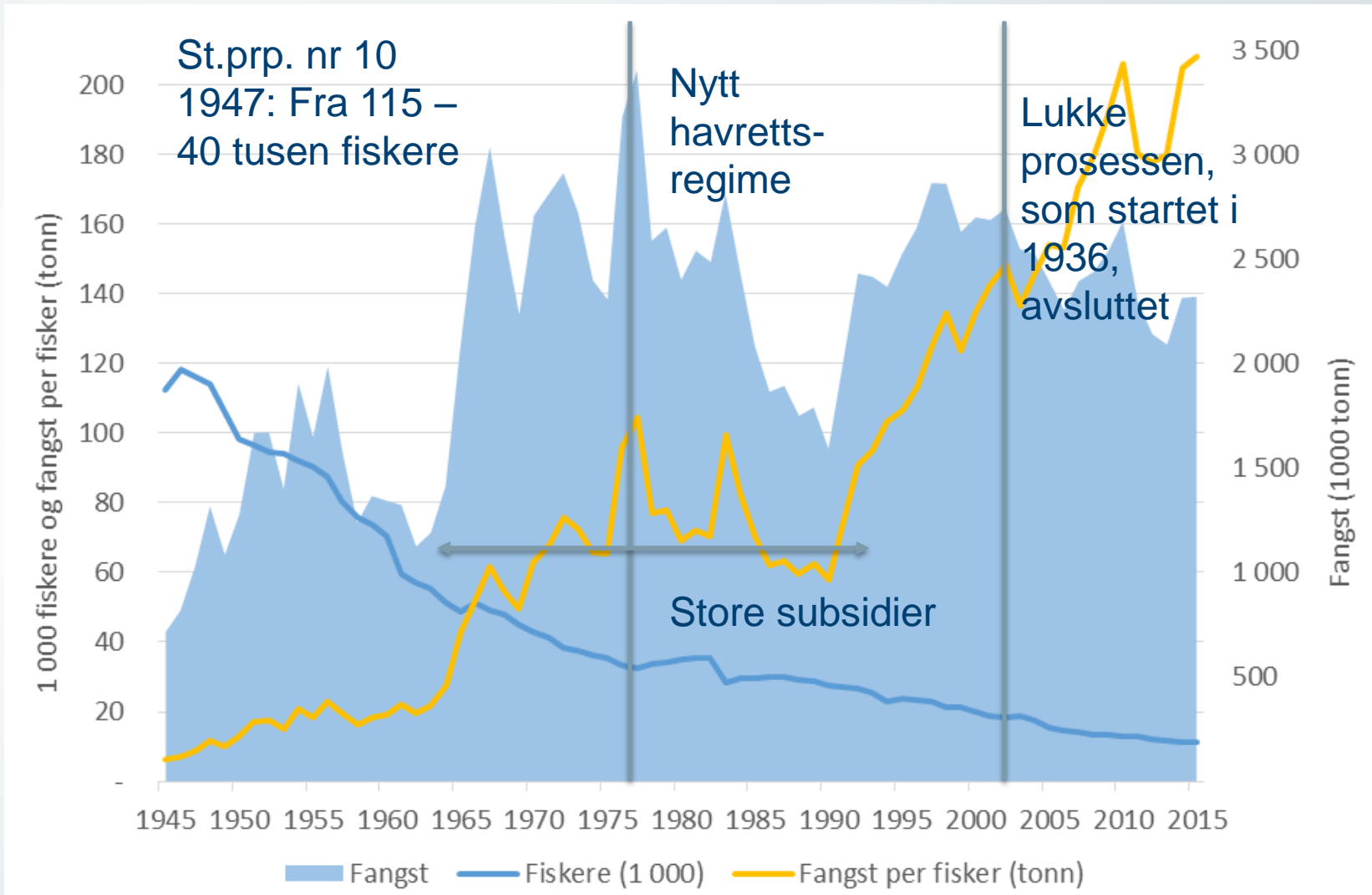
Globale trender

- Kollaps av Sovjet og Kinas inntreden i den globale økonomien
 - Større markeder, men også nye konkurrenter
- EØS (1992-4)
 - Fire friheter
 - Unntak for landbruk og delvis fiskeri
 - Fartøy under 15m kan ha utenlands eier, bosatt i Norge
 - Bostedskrav (Kystkommune eller nabokommune)
- Speilvending av Sjøgrenseloven og «nøytrale fryseterminaler (1992)»
 - Mer fisk tilgjengelig, men også internasjonal konkurranse om norsk fisk
- Fra GATT til WTO (1995)
 - Friere global handel global arbeidsdeling
 - Sterkt begrensede muligheter til subsidier (forsterket av EØS)

Fiskerireguleringer

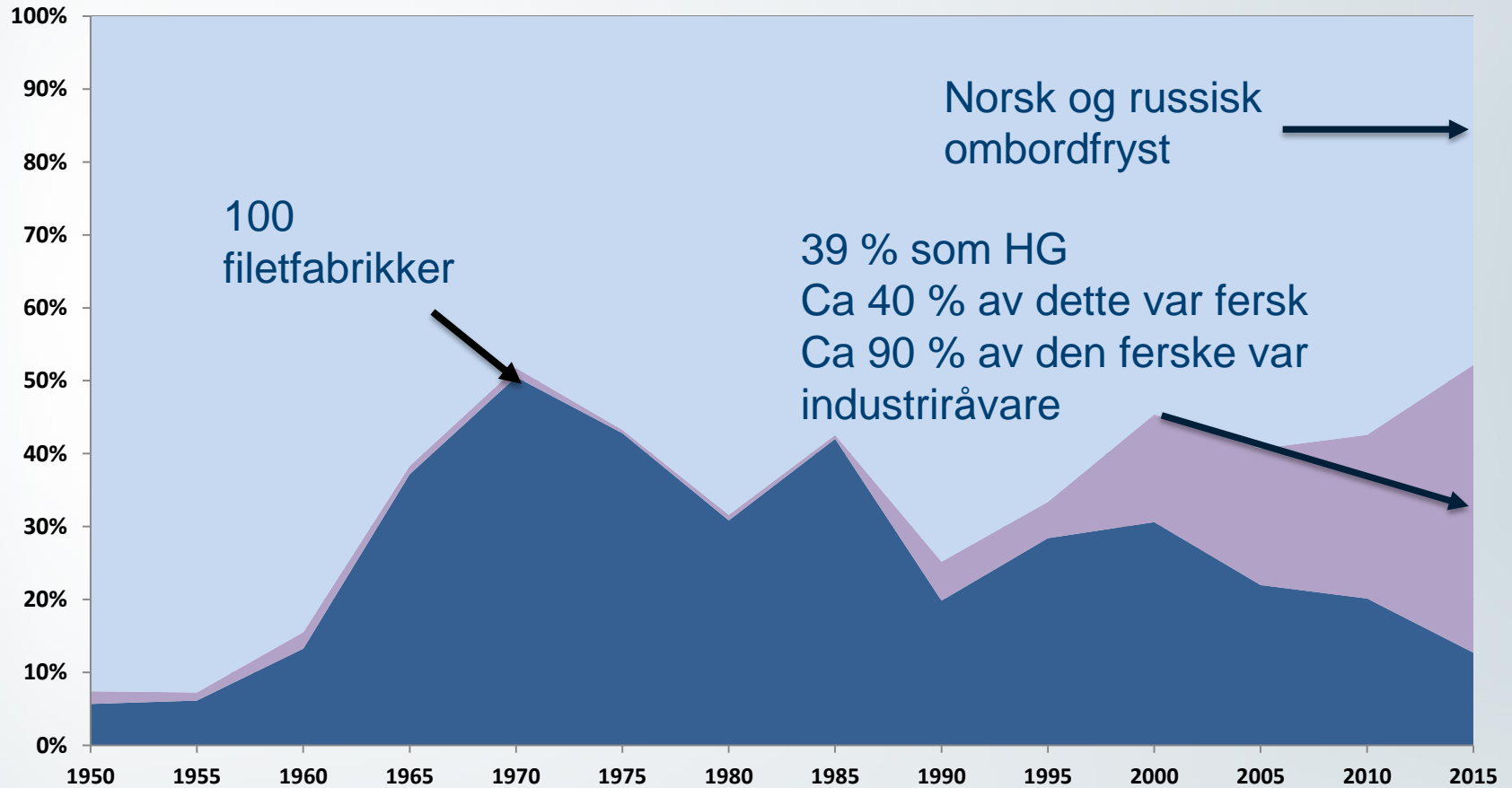
- Å henge med i produktivitetens utviklinga for å kunne konkurrere om arbeidskraft er mantraet i hele etterkrigstida
 - Særlig tydelig som begrunnelse for strukturpolitikken etter 1992
 - Stor enighet mellom Fiskarlaget, Storting og Regjering
 - Nærhets- og avhengighetsprinsippet forkastet i 2006/07
- Den vanskelige balansen mellom produktivitet og fordeling
 - Fiskefartøy: et privat eid driftsmiddel
 - Rettigheter knyttet til fartøyet: Omsetting men ikke fri
 - Fartøygrupper og fylker, men ikke vanntette skott
 - Markedet brukes for å tilpasse kapasitet og struktur
 - Historie og interessekonflikter har gitt et komplisert system
 - Fisken er fellesskapets eiendom inntil den kommer om bord.
 - Selges til høystbydende i et marked der fiskerne gjennom lov har en unik posisjon

Den norske modellen i fiskerinæringa

Torsk: Andel av eksportverdi

■ Filets ■ HG fresh and frozen ■ Traditional

Internasjonal konkurranse om fisken

Torsken for dyr for foredling

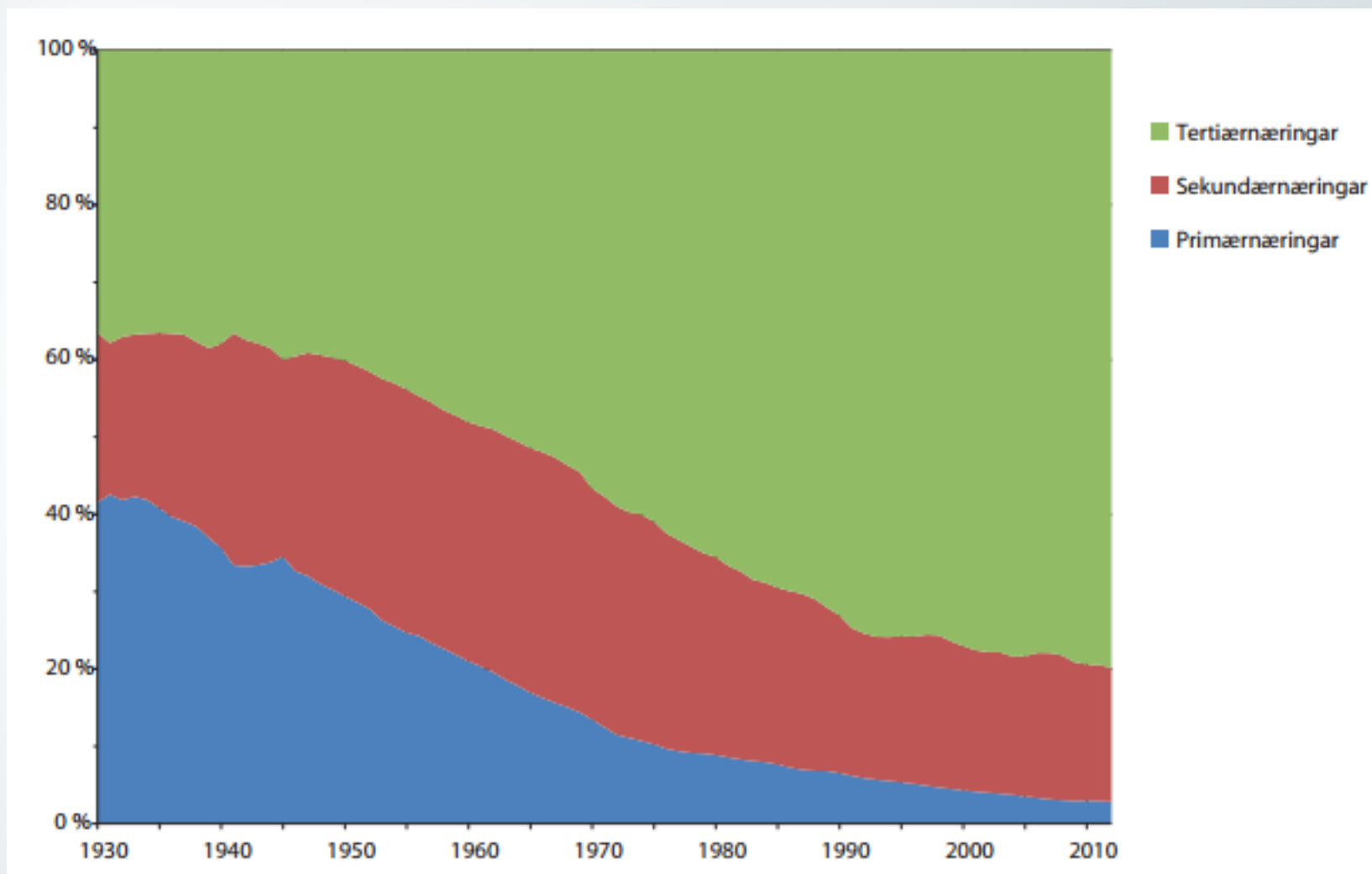
Wiggo Pettersen sier at saltfiskmarkedet fryser av prisene norske produsenter må ha for å produsere på dagens torskpriser.

Minsteprisen på torsk øker med ytterligere 25 øre per kilo fra og med i dag. Klippfiskprodusent Wiggo Pettersen i Havøysund er bekymret for utviklingen. Han har ikke saltet en eneste fisk i år på grunn av prisene.

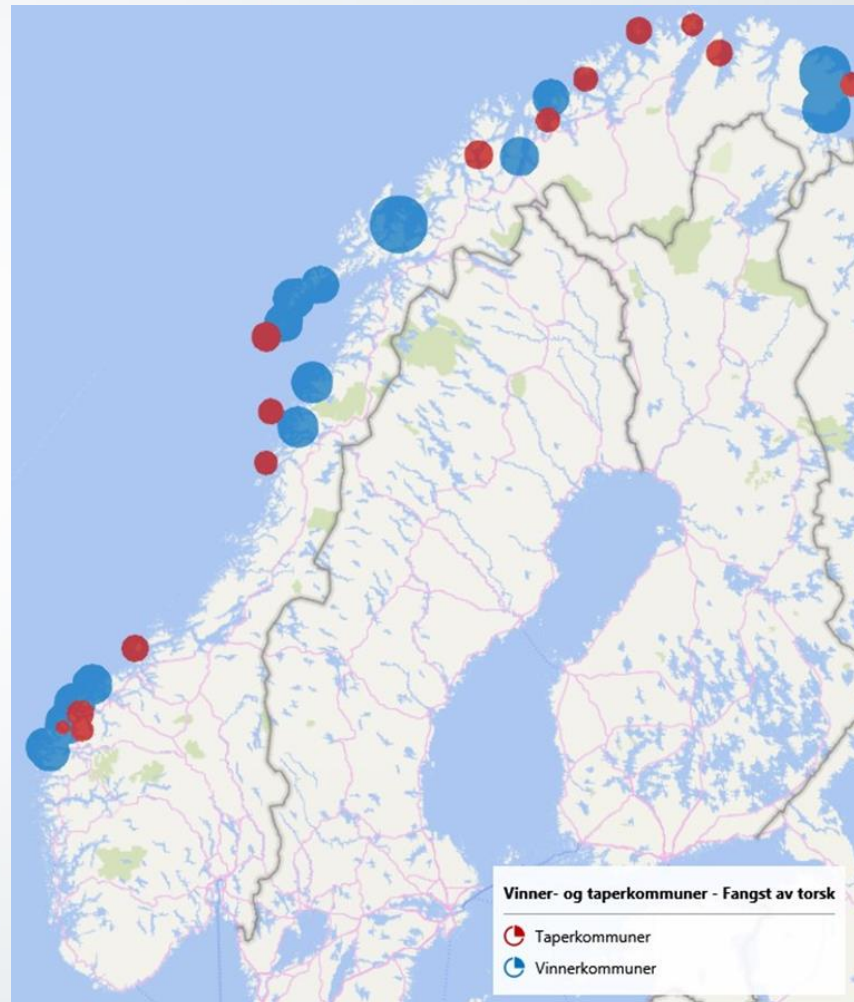
Tabell 2.4 Næringsstruktur etter sysselsetjingsdel fordelt på næringer i ulike regiontypar¹ i 2011. Tal i prosent

	Oslo-regionen	Storby-regionar utanom Oslo	SMBY utanfor DPV	SMBY innanfor DPV	Små-senter-regionar	Spreidd-bygde område	Totalt
Landbruk	0,6	1,4	2,7	3,5	6,1	7,6	2,2
Fiskeri og akvakultur	0,0	0,4	0,9	1,8	3,8	10,2	1,0
Industri, kraft og bergverk	5,7	9,7	12,3	9,7	11,0	9,1	9,2
Olje og gass	0,8	4,2	2,7	1,8	0,7	1,0	2,4
Bygg og anlegg	6,0	7,9	8,0	8,3	8,8	7,9	7,5
Samferdsel	7,5	5,6	5,3	6,8	5,9	6,6	6,2
Overnatting og servering	3,4	3,2	2,8	2,9	3,6	2,7	3,2
Varehandel	16,2	13,9	14,8	13,5	12,5	8,6	14,4
Finansiell og forretningsmessig tenesteyting	21,2	14,3	9,7	7,6	5,8	4,6	13,7
Privat tenesteyting	12,7	9,9	9,6	8,2	7,3	5,9	10,1
Statleg tenesteyting	11,6	10,9	9,3	11,0	6,1	2,6	10,2
Kommunal tenesteyting	13,6	18,1	21,5	24,4	27,6	32,7	19,2
Anna/ukjend	0,6	0,4	0,5	0,4	0,6	0,7	0,5
Alle næringer	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

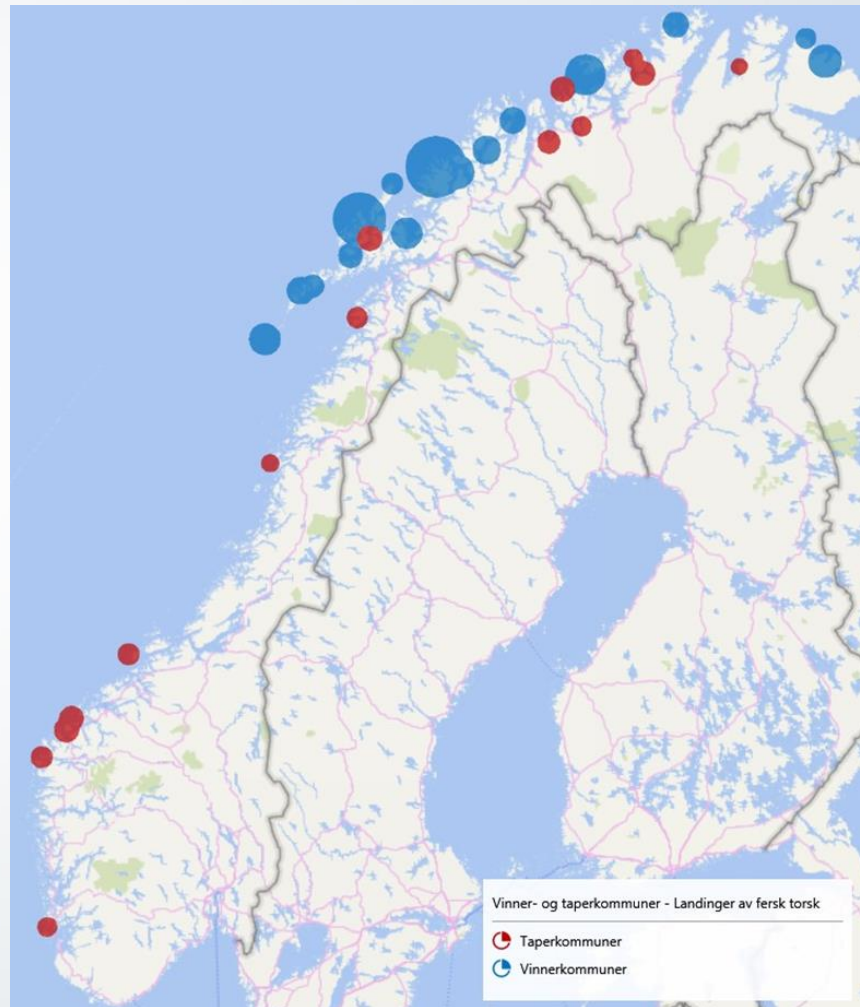
Sysseissette i hovednæringsgrupper

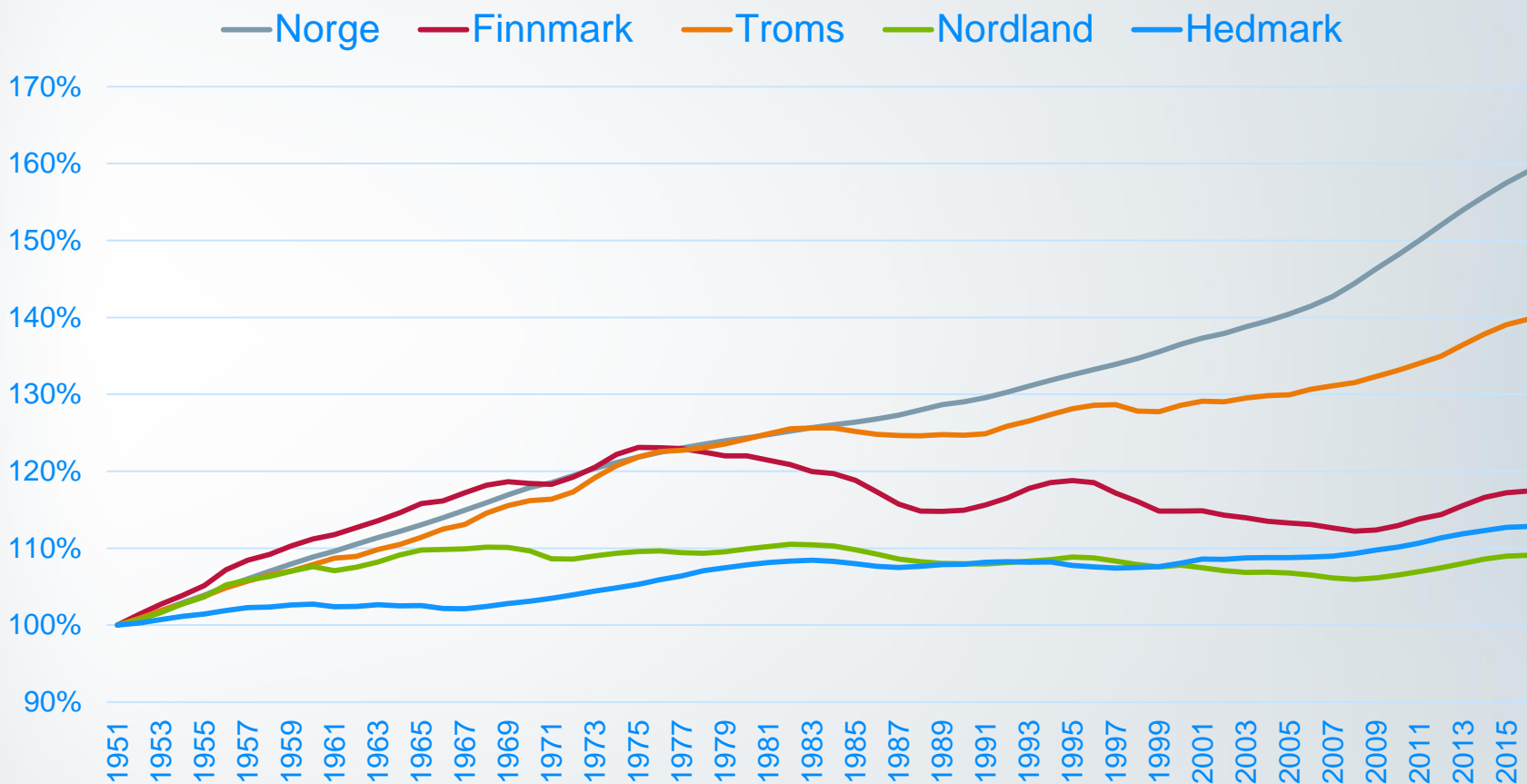
Vinner- og taperkommuner i fangst av torsk fra fartøy registrert i kommunen

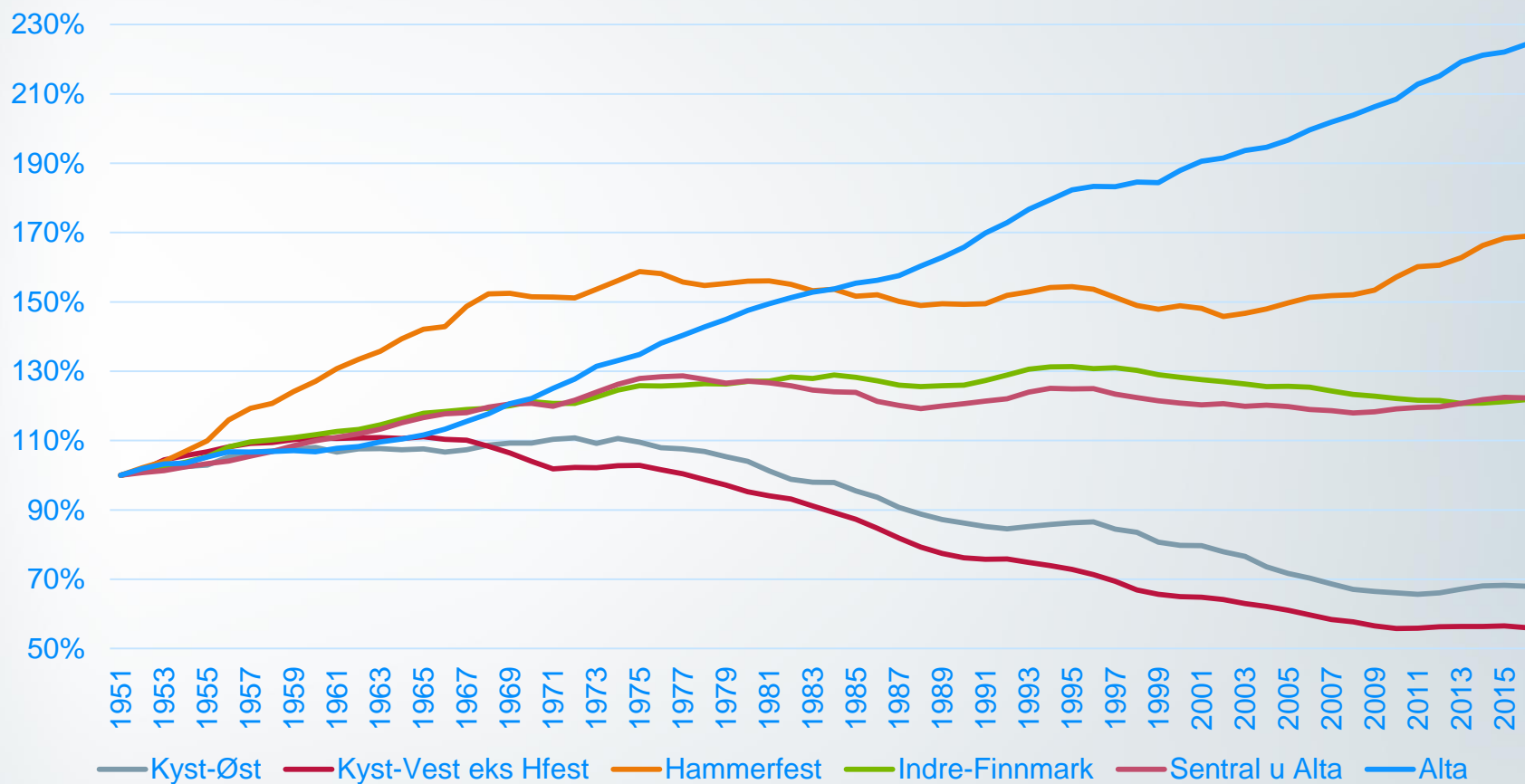
Vinner- og taperkommuner i landinger av fersk torsk

Relativ folketallsutvikling

Relativ folketallsutvikling i Finnmark

Robotisering?!

Tirsdag møtte Ap-leder Jonas Gahr Støre (til høyre) Sveriges statsminister Stefan Löfven til frokostmøte i regi av tankesmien Agenda. Her er de sammen med Agendas Marte Gerhardsen. Foto: Mikaela Berg

Nyheter Politikk

Jonas Gahr Støre tror tusenvis av arbeidsplasser kan forsvinne på kort tid

Automatiske mottak

Forsiden Siste 50 Nyhetsfeed Debatt

annonse

NOR-DAN MARINE A/S Nor-Dan 35' Speedsjark - din nye båt?
Økonomiske og driftssikre speedsjarker på 32' og 35' som tar deg raskt til og fra fiskefeltet. Bra lastekapasitet og fleksible romløsninger med god plass til containere.
Verksvegen 26, 4735 Evje • tlf 37 93 04 48 • adm@ndb.no • www.ndb.no

Vil se flere automatiske mottak

Fiskemottak med innkjøpsløsninger som krever minimal bemanning vil bli stadig mer vanlig i årene som kommer.

Bernth Sjursen ved Havøysund Patentslipp sier mange allerede er i gang med automatiseringsprosessene.

Foto: Øystein Ingilæ

Oppsummering

- Det er den generelle økonomiske politikken som er dominerende for regional folketallsutvikling
 - Velstandsvekst, teknologisk utvikling og globalisering prioriteres foran regional utvikling
 - Fiskeripolitikken kan i høyden dempe eller forsterke tempoet i utviklingen – retningen er bestemt av den økonomiske politikken.
- Det fiskeripolitiske dilemmaet
 - Produktivitet versus fordeling
- Det er lite trolig at utviklingen vil snu i alle fall ikke dramatisk
 - Normaltilstanden vil være (langsomt) synkende bosetting i takt med økt effektivitet
 - Tilgang på villig utenlandsk arbeidskraft demper trolig folketallsnedgangen
 - For å opprettholde eller øke bosetting vil det trenge alternative sysselsettingsbærere i ensidige fiskerisamfunn.

Takk for oppmerksomheten

www.nofima.no